

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΑ
ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

ΓΙΑ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ
ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΓΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ ΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

0. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Το Σύστημα Εργασιακών Σχέσεων στην Κύπρο
2. Οι κινητήρες της απορρύθμισης
3. Εκδήλωση της απορρύθμισης

Το Σύστημα Εργασιακών Σχέσεων στην Κύπρο I

3

1. Αγγλοσαξονικό σύστημα που στηρίζεται στις εθελοντικές και ελεύθερες διαπραγματεύσεις
2. Κώδικας Βιομηχανικών Σχέσεων
 - Συμφωνία κυριών (gentlemen's agreement)
 - Διμερές ρυθμιστικό πλαίσιο για την διεξαγωγή των συλλογικών διαπραγματεύσεων προς συνομολόγηση ή ανανέωση συλλογικών συμβάσεων και επίλυση διαφορών
3. Ρόλος του κράτους
 - Ενθαρρυντικός
 - Μεσολαβητικός και ενίοτε
 - Διαιτητικός

Το Σύστημα Εργασιακών Σχέσεων στην Κύπρο II

4

4. Περιορισμένη νομοθετική ρύθμιση των όρων και συνθηκών εργασίας (πολύ βασικές γενικές ρυθμίσεις (ελάχιστα επίπεδα για όλους τους εργαζόμενους ή μερίδας των εργαζομένων) αρχικά που εμπλουτίστηκαν στη συνέχεια με την ενσωμάτωση στο κυπριακό δίκαιο του ευρωπαϊκού κεκτημένου
- Συνδικαλιστικά δικαιώματα
 - Κοινωνική ασφάλιση
 - Χρόνος εργασίας, ετήσια άδεια, μερική απασχόληση, απασχόληση ορισμένου χρόνου, καταπολέμηση των διακρίσεων
 - Τερματισμός απασχόλησης, ομαδικές απολύσεις, αφερεγγυότητα εργοδότη, μεταβίβαση επιχειρήσεων
 - Ασφάλεια και υγεία στην εργασία
 - Κατώτατος μισθός (όχι εθνικός ή κλαδικός, αλλά για κάποιες συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες)
 - Κατοχύρωση ελάχιστων όρων απασχόλησης σε κάποιους κλάδους της οικονομίας (ξενοδοχεία, εστιατόρια, υπάλληλοι καταστημάτων)

Το Σύστημα Εργασιακών Σχέσεων στην Κύπρο III

5

5. **Κεντρικό ρόλος της συλλογικής σύμβασης στη διαμόρφωση:**
- Των μισθών των εργαζομένων (βασικός μισθός, Αυτόματη Τιμαριθμική Προσαρμογή, μισθός πρόσληψης και κλίμακες εξέλιξης της μισθοδοσίας, 13^{ος} μισθός και ενίοτε 14^{ος} μισθός, φιλοδώρημα Πάσχα)
 - Της αποζημίωσης της υπερωριακής απασχόλησης
 - Πλαισίου ιατροφαρμακευτικής κάλυψης των εργαζομένων (ιδιαίτερος ρόλος των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων, το εύρος της κάλυψης ποικίλει ανάλογα με τη συλλογική σύμβαση)
 - Συνθηκών ευημερίας των εργαζομένων (Ταμεία Ευημερίας)
 - Συνθηκών μεταφυπηρετικής πρόνοιας για τους εργαζόμενους (Ταμεία Πρόνοιας)
 - Ευνοϊκότερων διευθετήσεων του χρόνου εργασίας (8ωρο, 38ωρη βδομάδα)
 - Ευνοϊκότερων ρυθμίσεων για την ετήσια άδεια και των αργιών μετ' απολαβών
 - Όρων και συνθηκών απασχόλησης για τους μαθητευόμενους

Το Σύστημα Εργασιακών Σχέσεων στην Κύπρο IV

6

Συστήματα εργασιακών σχέσεων που στηρίζονται στη εθελοντική και ελεύθερη διαπραγμάτευση στην ΕΕ

- Υπεροχή των επιχειρησιακών συμβάσεων έναντι των κλαδικών
- Απουσία νομικής κατοχύρωσης των συλλογικών συμβάσεων (εξαίρεση η Μάλτα)
- Εφαρμογή στα μέλη των συμβαλλόμενων μερών των συλλογικών συμβάσεων
- Απουσία μηχανισμών επέκτασης των συλλογικών συμβάσεων
- Απουσία νομικά κατοχυρωμένης μέγιστης διάρκειας εβδομαδιαίας και ημερήσιας εργασίας (εκτός υπερωρίας)

Συστήματα εργασιακών σχέσεων με ψηλό βαθμό νομοθετικής ρύθμισης και παρέμβασης στην ΕΕ

- Υπεροχή των κλαδικών συμβάσεων έναντι των επιχειρησιακών
- Νομική κατοχύρωση των συλλογικών συμβάσεων
- Εκτεταμένη εφαρμογή πέραν από τα συμβαλλόμενα μέρη
- Λειτουργία διάφορων μηχανισμών επέκτασης των συλλογικών συμβάσεων
- Νομικά κατοχυρωμένη μέγιστη διάρκεια εβδομαδιαίας (35 – 40 ώρες) και ημερήσιας (7-8 ώρες) εργασίας (εκτός υπερωρίας)

Εθνικός κατώτατος μισθός συναντάται και στα δύο συστήματα (κατοχυρωμένος σε 22 από τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ, από €235 στη Βουλγαρία μέχρι €1999 στο Λουξεμβούργο)

Απαιτείται: καλή πίστη και θέληση των κοινωνικών εταίρων και συνδικαλιστικό ισοζύγιο δυνάμεων

Απαιτείται: καλή πίστη και θέληση των κοινωνικών εταίρων και **πολιτικό** ισοζύγιο δυνάμεων

Οι κινητήρες της απορρύθμισης I

7

1. **Αλλαγές στη διάρθρωση της απασχόλησης (μακροχρόνιος κινητήρας)**
 - Μείωση του ποσοστού απασχόλησης στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του τριτογενή τομέα (τομέας με ψηλό βαθμό διάδοσης νέων μορφών απασχόλησης επισφαλών θέσεων εργασίας),
 - Αύξηση της απασχόλησης σε τομείς της οικονομίας με παραδοσιακά χαμηλές επιδόσεις συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων (π.χ. εμπόριο),
 - Ανάδυση νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά απασχόλησης, στους οποίους το συνδικαλιστικό αδυνατούσε να διεισδύσει και να καλύψει.

Οι κινητήρες της απορρύθμισης II

8

2. Πολιτικές αύξησης του εργατικού δυναμικού (μεσοχρόνιος κινητήρας)

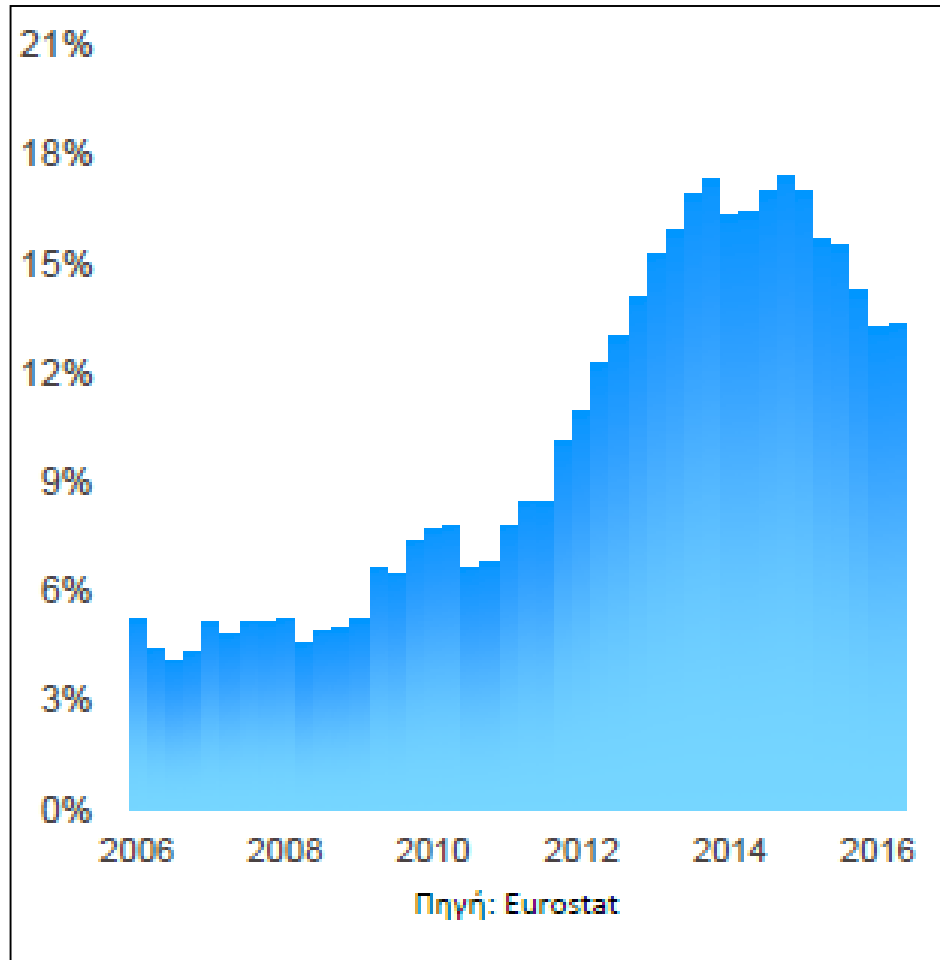
- Προσφυγή των επιχειρήσεων σε φτηνό εργατικό δυναμικό (από το εξωτερικό με ελεγχόμενο καθεστώς μέχρι το 2004 και ανεξέλεγκτο στη συνέχεια, φοιτητές και γυναικείο εργατικό δυναμικό) που τροφοδότησε τη διόγκωση του τομέα της φτηνής και απροστάτευτης εργασίας
- Αυτές οι εξελίξεις οδήγησαν σε βαθιές διαιρέσεις στην αγορά εργασίας και μεγάλες μισθολογικές διακρίσεις, που η μελέτη του ΙΝΕΚ του 2007-2008, «Οι μισθοί στην Κύπρο: προσδιοριστικοί παράγοντες και μισθολογικές ανισότητες» κατηγοριοποίησε ως ακολούθως:
 - Απασχολούμενοι στο δημόσιο τομέα (δημόσια διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση),
 - Ειδικευμένοι άντρες που ασκούν διανοητική εργασία στον επιχειρηματικό τομέα (ιδιωτικός τομέας και δημόσιες επιχειρήσεις),
 - Ειδικευμένες γυναίκες που ασκούν διανοητική εργασία στον επιχειρηματικό τομέα,
 - Άντρες που εκτελούν είτε ανειδίκευτη (διανοητική ή χειρωνακτική), είτε ειδικευμένη χειρωνακτική εργασία και
 - Γυναίκες που εκτελούν ανειδίκευτη εργασία, είτε διανοητική είτε χειρωνακτική

Οι κινητήρες της απορρύθμισης III

9

3. Εκτόξευση της ανεργίας στη διάρκεια οικονομική κρίση (βραχυχρόνιος κινητήρας)

- Πιο δραματικός και βίαιος κινητήρας προώθησης της απορρύθμισης (οδηγεί στο περιθώριο χιλιάδες εργαζόμενους, ενώ από άλλη σκορπά το φόβο ανάμεσα στους εργαζόμενους, τους αναγκάζει να αποδέχονται διευθετήσεις που καρατομούν το βιοτικό τους επίπεδο και τη διάθεσή τους συλλογικές διεκδικήσεις)

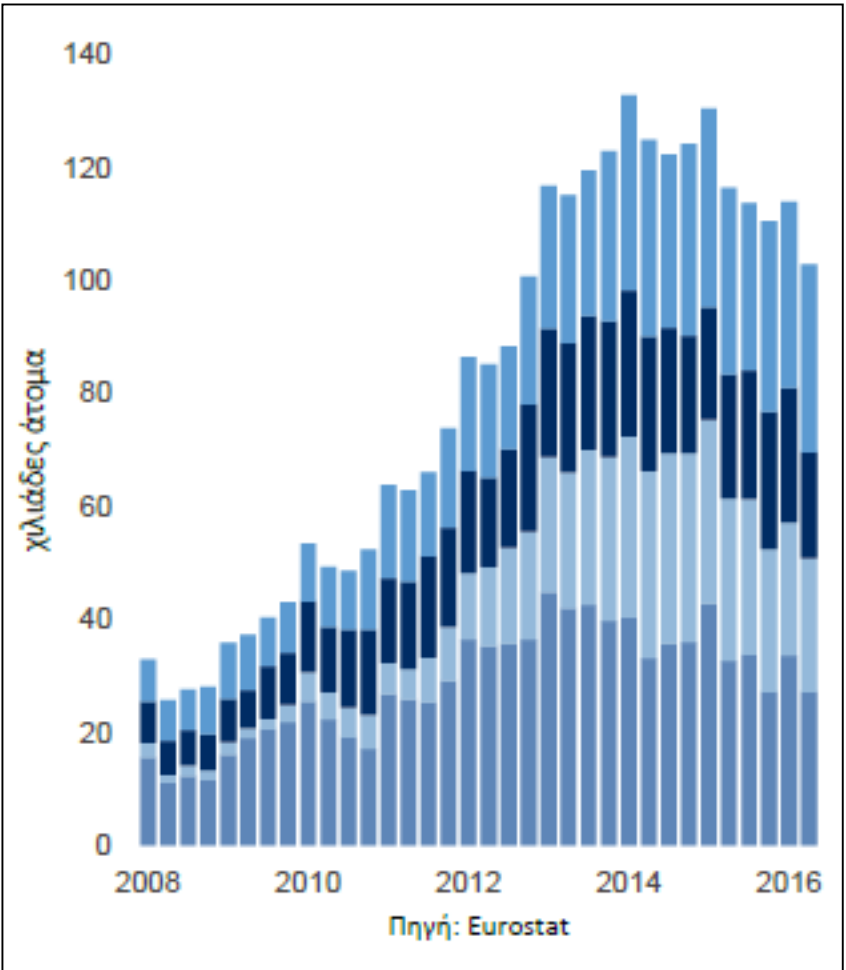
Οι κινητήρες της απορρύθμισης IV

10

Βραχυχρόνια και μακροχρόνια ανεργία, αποθαρρημένοι άνεργοι και ακούσια μερική απασχόληση (τριμηνιαία στοιχεία 2008:1-2016:2)

Εναλλακτικοί δείκτες του Bureau of Labor Statistics:

- U3: άνεργοι ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού
- U4: άνεργοι + αποθαρρημένοι ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού περιλαμβανομένων σε αυτό των αποθαρρημένων
- U5: άνεργοι + αποθαρρημένοι + εν δυνάμει πρόσθετο εργατικό δυναμικό, ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού περιλαμβανομένων σε αυτό των αποθαρρημένων και του εν δυνάμει πρόσθετου εργατικού δυναμικού
- U6: άνεργοι + αποθαρρημένοι + εν δυνάμει πρόσθετο εργατικό δυναμικό + ακούσια
- μερική απασχόληση ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού περιλαμβανομένων σε αυτό των
- αποθαρρημένων και του εν δυνάμει πρόσθετου εργατικού δυναμικού.

Εκδήλωση της απορρύθμισης I

11

1. **Ολοένα μειούμενη κάλυψη των εργαζομένων από συλλογικές συμβάσεις (Μελέτες αντιπροσωπευτικότητας του ΙΝΕΚ-ΠΕΟ για λογαριασμό της EUROFOUND)**
 - Αποχώρηση εργοδοτών από συλλογικές συμβάσεις,
 - Κατάργηση πολύ-επιχειρησιακών συμβάσεων (συνήθως με τη διάλυση εργοδοτικών οργανώσεων),
 - Μη εφαρμογή πολύ-επιχειρησιακών συμβάσεων (κλαδικών) από εργοδότες που είναι μέλη εργοδοτικών οργανώσεων συμβεβλημένων με συλλογική σύμβαση,
 - Μερική εφαρμογή συλλογικών συμβάσεων (εφαρμογή κατ' επιλογή κάποιων μόνο από τις πρόνοιες της σύμβασης) από εργοδότες που είναι μέλη εργοδοτικών οργανώσεων συμβεβλημένων με πολύ-επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις
2. **Απόκρυψη της σχέσης μισθωτής εργασίας (λεγόμενη αγορά υπηρεσιών)**
 - Δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο και δεν είναι διαθέσιμα ακριβή στοιχεία, ωστόσο τα τελευταία χρόνια παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις
 - Το κράτος διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διάδοση αυτών των πρακτικών

Εκδήλωση της απορρύθμισης II

12

3. Νέες και παλαιές μορφές επισφαλούς απασχόλησης

- Μερική (ιδιαίτερα η ακούσια) απασχόληση και προσωρινή απασχόληση → σημαντική αύξηση κατά τη διάρκεια της κρίσης (Έκθεσης για την Οικονομία και την Απασχόληση 2015 και 2016) και δεν φαίνεται να υποχωρούν κατά αναλογία με την ανάκαμψη της οικονομίας και την αύξηση της απασχόλησης
- Απόσπαση εργαζομένων (στοιχεία της Ε.Ε. δείχνουν μείωση των αποσπασμένων προς την Κύπρο και αύξηση των αποσπασμένων εργαζομένων από την Κύπρο για την περίοδο 2010 – 2015)
- Εποχιακή απασχόληση – ευρέως διαδομένη σε κάποιους κλάδους της οικονομίας
- Ενοικίαση εργαζομένων – δεν υπάρχουν στοιχεία, υπάρχουν ωστόσο μαρτυρίες για τη διάδοση της και στην Κύπρο
- Crowd sourcing – δεν υπάρχουν στοιχεία, φαίνεται να υπάρχει στην άτυπη αγορά εργασίας
- Άλλες μορφές απασχόλησης όπως Labour Pooling ή Zero Hours Contracts δεν υφίσταται μαρτυρία για τη διάδοση τους στην Κύπρο